

Beleid Gedenken in Purmerend

Burgemeester en wethouders van de gemeente Purmerend,

Gelet op artikel 2.10 van de Algemene plaatselijke verordening Purmerend 2021 en artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht

BESLUITEN:

1. Bijgaand Beleid Gedenken in Purmerend vast te stellen.
2. De Beleidsregels gedenktekens d.d. 23 maart 2010 in te trekken.
3. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking ervan.

1. Inleiding

Aanleiding

Ervaringen van omwonenden van een gedenkteken in Overwhere zijn aanleiding geweest om binnen de gemeente een evaluatie te houden van het bestaande beleid op gedenken uit 2010. Het bestaande beleid uit 2010 wordt momenteel bij aanvragen voor een gedenkteken nauwelijks geraadpleegd en het proces uit die periode past niet meer bij de huidige tijd en werkwijze die wij met elkaar én de samenleving beogen. Daarom is een actualisatie nodig met betrekking tot de werkwijze bij een aanvraag van een gedenkteken.

Achtergrond

In Purmerend zien we, bij het overlijden van een persoon in de openbare ruimte door een ongeval, suicide of een geweldsdelict, zo nu en dan behoefte bij nabestaanden aan een gedenkteken op de plek waar het incident heeft plaats gevonden. Gedenktekens kunnen positief bijdragen aan de rouwverwerking voor de nabestaanden of kunnen het bewustzijn rond het overlijden door incidenten in de openbare ruimte vergroten. Tegelijkertijd kan een gedenkteken ook effect hebben op bijvoorbeeld verkeersveiligheid of als confronterend worden ervaren door de nabije omgeving. Al dit soort zaken moeten afgewogen worden en dat is maatwerk.

Doel

Voor het plaatsen van een gedenkteken is op grond van de Algemene plaatselijke verordening Purmerend 2021 (Apv) een vergunning nodig. Met deze notitie willen we een handelingskader geven. We beschrijven op welke wijze wordt omgegaan met aanvragen voor het plaatsen van een gedenkteken. Ruimte en maatwerk zijn hierbij belangrijke leidende principes.

2. Wat is een gedenkteken?

Wat verstaan we onder een gedenkteken?

Een gedenkteken is een eervol aandenken aan een persoon of gebeurtenis. Het is naast de herinnering zelf een concreet symbool waarmee we iets of iemand een plaats in onze gedachten kunnen geven, om verdriet te verwerken, maar ook om verder te gaan met ons eigen leven. Het is meestal opgericht ter herinnering aan dodelijke verkeersslachtoffers, personen die zelf een einde aan hun leven hebben gemaakt (in de openbare ruimte) en slachtoffers van zinloos geweld. Een gedenkteken komt in allerlei vormen voor. Een bermmonument is ook een vorm van een gedenkteken. Het betreft hier een gedenkteken langs de openbare weg voor een ter plekke omgekomen verkeersslachtoffer.

We maken onderscheid tussen 2 typen gedenktekens. Het verschil zit in de mate van tijdelijkheid. Dit onderscheid is van belang bij het toetsen van een aanvraag. Voor gedenktekens met een tijdelijk karakter is geen vergunning nodig en deze hoeven aan minder voorwaarden te voldoen dan gedenktekens met een langdurig karakter.

1. *Uitingen van rouw over slachtoffers nabij de plek des onheils, met een **tijdelijk karakter***

Het gaat hierbij om het neerleggen van bloemen en het ophangen van brieven of kaarten van medeleven zoals we die af en toe zien in de berm langs de openbare weg. Er zijn geen duurzame elementen aanwezig. Hieronder wordt verstaan onderdelen van duurzame materialen (steen, metaal, hout, duurzaam kunststof) of elementen die stevig bevestigd behoren te zijn. Kleine losse objecten zoals knuffels, kaarsen en fotolijstjes worden niet als duurzame elementen beschouwd. Voor deze gedenktekens is

geen vergunning nodig (dit is bepaald in de Uitvoeringsbesluiten college Algemene plaatselijke verordening Purmerend 2021) en ervaring leert dat deze gedenktekens veelal binnen verloop van tijd verdwijnen. Deze voorwerpen dienen zodanig geplaatst te worden dat deze het verkeer en de veiligheid niet in gevaar brengen.

2. *Uitingen van rouw in de vorm van een gedenkteken over slachtoffers nabij de plek des onheils, met een **duurzaam karakter**, eventueel aangevuld met niet-duurzame elementen zoals bloemen*

Hierbij kan worden gedacht aan uitingen die bedoeld zijn om langere tijd te blijven staan, bijvoorbeeld een gedenktegel, een metalen of stenen bordje, een zitbankje of een ander element met een duurzaam karakter waarop nabestaanden een tekst en/of naam hebben laten plaatsen met geboortedatum en datum van overlijden.

Deze notitie richt zich op gedenktekens met een duurzaam karakter (type 2) zoals een gedenktegel.

	Type 1	Type 2
	Uitingen van rouw met een tijdelijk karakter	Uitingen van rouw met een duurzaam karakter
Vorm	Bloemen, kaarten etc. (zonder duurzame elementen)	Gedenktegel, metalen/stenen bordje, bankje etc. (met duurzame elementen)
Tijdsduur	Tijdelijk karakter	Langdurig karakter (max. 5 jaar)
Aanleiding	Incident	Incident
Toetsing op	Voorwaarden Uitvoeringsbesluit Apv	Weigeringsgronden Apv zoals: <ul style="list-style-type: none"> - Openbare orde en veiligheid - Belemmering beheer en onderhoud - Bescherming van het milieu: risico op beschadiging bomen en nutvoorzieningen - Beoogde locatie - Omvang, constructie, vormgeving
Kosten	Voor rekening initiatiefnemer	Voor rekening aanvragers
Plaatsing en verwijdering	Door of onder toezicht van gemeente	Door of onder toezicht van gemeente
Beheer en onderhoud	Door initiatiefnemer	Door aanvragers
Vergunningsplicht	Nee	Ja

Eigendom openbare ruimte

Omdat de gemeente verantwoordelijk is voor het wegbeheer en voor het beheer van de openbare ruimte, is het gewenst om voor dit onderwerp richtlijnen te formuleren. De locaties waarvoor de aanvragen binnen komen zijn niet altijd in eigendom van de gemeente. Hiermee moet rekening worden gehouden bij de behandeling van de aanvraag. Het kan ook gaan om grond dat in eigendom is van bijvoorbeeld de Nederlandse Spoorwegen, de Provincie, Rijkswaterstaat, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) of Staatsbosbeheer.

1. Werkwijze bij aanvragen

Uitgangspunten

Als een aanvraag voor een vergunning voor een gedenkteken wordt gedaan bij de gemeente, dan beoordelen we de aanvraag aan de hand van een aantal uitgangspunten. Daarbij volgen we in de basis de beleidslijn vanuit het ministerie¹, kijken naar de maatschappelijke impact en wegen (op maat) verschillende belangen af.

1) De minister van Verkeer en Waterstaat heeft na Kamervragen in augustus 2004 voor de rijkswegen de te volgen lijn vastgelegd. Er is destijds de hoop uitgesproken dat andere wegbeheerders en gemeenten dit zouden gaan volgen.

1. De aanvraag wordt gedaan ter herinnering aan dodelijke verkeersslachtoffers, personen die zelf een einde aan hun leven hebben gemaakt (in de openbare ruimte) en slachtoffers van zinloos geweld.
2. Er is sprake van een maatschappelijke impact in die zin dat de herinnering voor een deel van de inwoners van betekenis zal zijn.
3. In geval van suicide wordt zoveel mogelijk gezocht naar een plek op de begraafplaats en zijn we terughoudend ten aanzien van een plek in de openbare ruimte.
4. We denken mee met de aanvrager en werken waar mogelijk mee met een geschikte oplossing. We gaan daarbij uit van maatwerk.
5. Een gedenkteken mag alleen daar geplaatst worden en bezocht worden waar het de verkeersveiligheid niet in gevaar brengt.
6. Gedenktekenen mogen geen belemmering opleveren voor werkzaamheden aan de weg. We bepalen per gedenkteken hoe lang het mag blijven staan.
7. De kosten voor het maken, het plaatsen en het onderhoud van het gedenkteken zijn voor rekening van de nabestaanden.
8. Het is niet toegestaan gebruik te maken van een QR code op de gedenkplaats of te verwijzen naar een website.

Het kan in de praktijk voorkomen dat zich specifieke gevallen voordoen, waarbij de gemeente op grond van andere criteria dan bovengenoemde een aanvraag voor het plaatsen van een gedenkteken toestaat of afwijst. De gemeente weegt hierbij zorgvuldig verschillende belangen af en overlegt met de aanvragers over alternatieven. De gemeente kan in dat kader ook bepaalde voorschriften verbinden aan de vergunning stellen, bijvoorbeeld over afmeting e.d..

Werkwijze

Werkwijze bij aanvragen

Aanvragen kunnen op verschillende plekken binnen komen. Het team Wijkmanagement neemt de regie bij het afhandelen van de aanvragen. Een wijkmanager gaat met de aanvrager in gesprek om te horen wat de wensen zijn. Aan de aanvrager wordt gevraagd een korte toelichting in te dienen inclusief een locatiekaart, materiaalkeuze en tekening/foto van het beoogde gedenkteken. Er is niet een op maat gemaakt formulier voor het aanvragen van een gedenkteken. We kiezen voor een vormvrij document, dat kan bijvoorbeeld een email zijn. De wijkmanager stemt de aanvraag altijd af met de burgemeester vanwege de betrokkenheid en de persoonlijke aandacht die het verdient.

Persoonlijk contact en regie bij de wijkmanager

Achter elke aanvraag schuilt veel verdriet en een ander verhaal. Persoonlijk contact staat dan ook voorop in het behandelen van een aanvraag. We vinden het belangrijk dat de aanvrager geholpen wordt in het maken van een passende keuze. Een gedenkteken plaatsen in de openbare ruimte kan helpend zijn bij het verwerken van verdriet, maar kent ook kanttekeningen. Het kan zijn dat het passender is om een gedenkteken op een andere locatie te doen, zoals een begraafplaats. Dit geldt vooral bij suicide, vanwege de impact die het kan hebben op de plek waar dit zich heeft plaats gevonden. De wijkmanager ondersteunt bij het maken van deze keuzes.

We gaan ervan uit dat we samen met de aanvragers en nabestaanden eruit zullen komen, ook als blijkt dat er gaandeweg issues blijken te zijn zoals verkeersveiligheid, protest vanuit omwonenden of dat het onderhoud van de openbare ruimte in de weg zit. De wijkmanager is in dit alles de bindende factor. Wanneer het nodig is om meerdere gesprekken te voeren met betrokkenen en/of omwonenden wordt dit geïnitieerd vanuit team wijkmanagement. Naast de wijkmanager zijn de volgende teams betrokken: verkeer, omgevingsteam, integrale veiligheid, onderhoud groen en de bereikbaarheidscoördinator. Laatstgenoemde heeft, samen met de wijkmanager, een grote rol in het bepalen van de exacte locatie én de plaatsing van het gedenkteken in de openbare ruimte.

Juridische route

Op grond van artikel 2:10 lid 1 (voorwerpen op of aan een openbare plaats) van de Apv is voor het plaatsen van een gedenkteken in de openbare ruimte een vergunning nodig. Om de aanvraag goed te kunnen laten beoordelen dient de aanvrager het volgende aan te leveren: locatiekaartje, tekening/foto/tekst van het beoogde gedenkteken, beschrijving van het materiaal, formaat en hoe de aanvrager het gedenkteken zelf gaat onderhouden.

De wijkmanager zal, samen met het omgevingsteam, de bereikbaarheidscoördinator, verkeersdeskundige en/of de collega's op veiligheid of groen de aanvraag gaan behandelen, beoordelen. De bevoegdheid om een beslissing te nemen over de aanvraag voor een gedenkteken is voorbehouden aan het college. De burgemeester fungeert als de primaire portefeuillehouder en op deze manier is de nauwe betrokkenheid van de burgemeester bij de aanvraag gewaarborgd. In de basis wordt hierbij een positieve grondhouding aangenomen, mits de aanvraag past binnen de Apv en de uitgangspunten die beschreven staan in dit stuk. Hierbij wordt ook gekeken naar wat het doet voor omwonenden maar ook aan bijvoor-

beeld mogelijke ondergrondse leidingen. Daar waar het een gevoelige kwestie lijkt te zijn of worden, denk aan omgeving of andere ontwikkelingen op dat moment in die buurt, wordt de wijkwethouder betrokken. Aan de hand van het besluit wordt een vergunning opgemaakt door het omgevingsteam.

Het plaatsen van het gedenkteken

Het daadwerkelijk aanleveren en/of plaatsen van de gedenkteken gaat in goed overleg met de aanvrager. De aanvrager kan het gedenkteken aanleveren bij de wijkmanager, maar hier is ruimte voor maatwerk. De plaatsing van het gedenkteken wordt gedaan of uitgezet door de collega's van het Ruimtelijk Domein in samenspraak met de wijkmanager en eventueel andere collega's van "Werken in Wijken". Het gedenkteken wordt in eerste instantie voor een periode van vijf jaar geplaatst.

Als er sprake is van herinrichting van de openbare ruimte rondom een gedenkteken wordt door de wijkmanager het gesprek met de nabestaanden aangegaan om het gedenkteken definitief te verwijderen c.q. te verplaatsen naar een passendere plek.

Het plaatsen van een gedenkteken zonder vergunning

Een gedenkteken in de openbare ruimte plaatsen zonder hierover overleg te hebben met de gemeente is niet wenselijk. Indien een gedenkteken wordt aangetroffen waarvoor een vergunning nodig is zonder dat daarover met de gemeente afstemming is geweest, zal de wijkmanager pogingen (laten) doen om de initiatiefnemer te achterhalen. Als de initiatiefnemer is gevonden kan deze de situatie legaliseren met een vergunningsaanvraag. Als de initiatiefnemer niet wordt gevonden behoudt de gemeente het recht om het gedenkteken te verwijderen en in bewaring te stellen tot de initiatiefnemer zich meldt bij de gemeente tot maximaal vijf maanden.

Gedenkteken op grond van derden

Het kan ook voorkomen dat de aanvraag gedaan wordt waarbij het gaat om grond van derden zoals bijvoorbeeld de Nederlandse Spoorwegen, de Provincie, Rijkswaterstaat, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) of Staatsbosbeheer. De wijkmanager houdt hier rekening mee tijdens het behandelen van de aanvraag en zorgt dat de aanvrager uitkomt bij de juiste instantie en behandelaar.

Evaluatie

Er wordt eens per jaar vanuit het team wijkmanagement een (korte) evaluatie georganiseerd waarbij de collega's verkeer, team integrale veiligheid, groen & spelen, de bereikbaarheidscoördinator, het omgevingsteam en als nodig een afgevaardigde van het team Beleid van het Maatschappelijk Domein worden uitgenodigd.

Als gedurende het jaar de praktijk er om vraagt, wordt er kort afgestemd met enkele van bovengenoemde collega's. De wijkwethouder en de burgemeester worden door de wijkmanager op de hoogte gehouden.

De wijkmanager houdt contact met de nabestaanden om te horen hoe het gaat met de mensen en indien nodig nog de afspraken door te lopen en de periodes/mogelijke wens tot verlenging in de gaten te houden.

Aldus vastgesteld in de vergadering d.d. 2 juli 2024

Purmerend,

burgemeester en wethouders van Purmerend,

de secretaris,

M.H. van der Weit

de locoburgemeester,

M.T.A. Hegger